

Usnesení Nejvyššího soudu ze dne 25.08.2020, sp. zn. 8 Tdo 729/2020, ECLI:CZ:NS:2020:8.TDO.729.2020.1

Číslo: 10/2021

Právní věta: Povinnost zásadně si opatřit před rozhodnutím o souhrnném trestu podle § 43 odst. 2 tr. zákoníku spis ve věci, v níž byl vydán rozsudek, ve vztahu ke kterému je důvod ukládat souhrnný trest (srov. rozhodnutí č. 12/1994 Sb. rozh. tr.), platí nejen pro řízení před soudem prvního stupně, ale i pro odvolací řízení. Takovou povinnost má odvolací soud zejména tehdy, když zjistí, že soud prvního stupně spisy o předchozích odsouzeních obviněného neměl pro ukládání souhrnného trestu k dispozici, anebo pokud ruší rozsudek soudu prvního stupně ve výroku o souhrnném trestu a znovu o trestu sám rozhoduje. Jen tak lze spolehlivě zjistit, zda jsou splněny podmínky pro uložení souhrnného trestu.

Soud: Nejvyšší soud

Datum rozhodnutí: 25.08.2020

Spisová značka: 8 Tdo 729/2020

Číslo rozhodnutí: 10

Číslo sešitu: 2

Typ rozhodnutí: Usnesení

Hesla: Souhrnný trest

Předpisy: § 43 odst. 2 tr. zákoníku

Druh: Rozhodnutí ve věcech trestních

Sbírkový text rozhodnutí:

Nejvyšší soud zrušil k dovolání obviněného P. U. ve výroku o trestu rozsudek Městského soudu v Praze ze dne 12. 2. 2020, sp. zn. 5 To 387/2019, který rozhodl jako soud odvolací v trestní věci vedené u Obvodního soudu pro Prahu 4 pod sp. zn. 3 T 151/2018, a Městskému soudu v Praze přikázal, aby věc v rozsahu zrušení znovu projednal a rozhodl.

I.

Dosavadní průběh řízení

1. Rozsudkem Obvodního soudu pro Prahu 4 ze dne 12. 6. 2019, sp. zn. 3 T 151/2018, byl obviněný P. U. uznán vinným v bodě 1. výroku o vině přečinem zanedbání povinné výživy podle § 196 odst. 1 tr. zákoníku a v bodě 2. výroku o vině přečinem podvodu podle § 209 odst. 1 tr. zákoníku, jichž se dopustil skutky popsány tak, že

1. v době od listopadu 2015 do 21. 5. 2018, kdy převzal usnesení o zahájení trestního stíhání, vyjma částečného plnění výživného v listopadu 2015 v celkové výši 1 000 Kč, v prosinci 2015 v

celkové výši 1 000 Kč, v lednu 2016 v celkové výši 1 000 Kč, v únoru 2016 v celkové výši 1 000 Kč a v březnu 2016 v celkové výši 1 000 Kč, v Praze 4, ani jinde, řádně neplnil svou zákonnou vyživovací povinnost za situace, kdy nebylo zjištěno, že by k tomu neměl zdravotní či pracovní předpoklady, nebránily mu žádné objektivní překážky a byl si vědom své povinnosti řádně přispívat na výživu své nezletilé dcery AAAAA (pseudonym) a svého nezletilého syna BBBB (pseudonym), přičemž tato povinnost mu vyplývala jednak z občanského zákoníku a jednak z rozsudku Obvodního soudu pro Prahu 4 ze dne 30. 8. 2006, sp. zn. 0 P 320/2005, který nabyl právní moci dne 9. 10. 2006 a jímž mu byla stanovena povinnost přispívat na výživu nezletilé dcery částkou 2 000 Kč měsíčně a na výživu nezletilého syna částkou 2 000 Kč měsíčně, přičemž výše výživného byla rozsudkem Obvodního soudu pro Prahu 4 ze dne 26. 5. 2016, sp. zn. 0 P 320/2005, snížena na dceru AAAAA na částku 1 500 Kč a na syna BBBB na částku 1 500 Kč, a dále snížena na základě odvolání obviněného rozsudkem Městského soudu v Praze ze dne 15. 9. 2016, sp. zn. 29 Co 279/2016, na částku 1 000 Kč měsíčně na každé dítě, a to počínaje dnem 1. 10. 2015, splatnou vždy do každého 15. dne v měsíci předem k rukám matky M. Z., a na výživném tak za uvedené období dluží k rukám matky částku ve výši nejméně 59 000 Kč;

2. v období od měsíce června 2016 do října 2017, v Praze 4, v úmyslu obohatit se, uvedl v omyl Úřad práce České republiky, Krajskou pobočku pro hl. m. P., tím, že při žádosti o příspěvek na živobytí přikládal jako přílohu k „Prohlášení o stanovené vyživovací povinnosti a jejím plnění“ padělané poukázky České pošty typu C, které měly dokládat řádnou úhradu výživného na jeho nezletilé děti, přičemž na základě těchto nepravdivých údajů mu byl vyplácen příspěvek na živobytí ve výši 3 410 Kč měsíčně, ačkoli při neplnění vyživovací povinnosti měl nárok pouze na existenční minimum ve výši 2 200 Kč, čímž způsobil škodu ve výši 16 940 Kč.

2. Za tyto přečiny a rovněž za přečin úvěrového podvodu podle § 211 odst. 1, odst. 4 tr. zákoníku, jehož spácháním byl uznán vinným rozsudkem Obvodního soudu pro Prahu 4 ze dne 19. 12. 2018, sp. zn. 3 T 143/2018, ve spojení s rozsudkem Městského soudu v Praze ze dne 30. 4. 2019, sp. zn. 7 To 94/2019, byl obviněný odsouzen podle § 211 odst. 4 tr. zákoníku za použití § 43 odst. 2 tr. zákoníku k souhrnnému trestu odnětí svobody v trvání 3 roků, jehož výkon mu byl podle § 81 odst. 1, § 84 a § 85 odst. 1 tr. zákoníku podmíněně odložen na zkušební dobu v trvání 5 roků za současného stanovení dohledu nad obviněným. Zároveň byl zrušen výrok o trestu v rozsudku Obvodního soudu pro Prahu 4 ze dne 19. 12. 2018, sp. zn. 3 T 143/2018, ve spojení s rozsudkem Městského soudu v Praze ze dne 30. 4. 2019, sp. zn. 7 To 94/2019, jakož i všechna další rozhodnutí obsahově navazující na tento výrok, pokud vzhledem ke změně, k níž došlo zrušením, pozbyla podkladu. Podle § 228 odst. 1 tr. ř. bylo rozhodnuto o náhradě škody.

3. Odvolání proti shora citovanému rozsudku podali státní zástupce v neprospěch obviněného, a obviněný, přičemž o odvoláních rozhodl Městský soud v Praze rozsudkem ze dne 12. 2. 2020, sp. zn. 5 To 387/2019, tak, že z podnětu odvolání státního zástupce podle § 258 odst. 1 písm. e), odst. 2 tr. ř. zrušil uvedený rozsudek soudu prvního stupně toliko ve výroku o trestu a podle § 259 odst. 3 tr. ř. znovu rozhodl tak, že obviněného pro popsání skutky a pro přečin úvěrového podvodu podle § 211 odst. 1, odst. 4 tr. zákoníku, jehož spácháním byl uznán vinným rozsudkem Obvodního soudu pro Prahu 4 ze dne 19. 12. 2018, sp. zn. 3 T 143/2018, ve spojení s rozsudkem Městského soudu v Praze ze dne 30. 4. 2019, sp. zn. 7 To 94/2019, odsoudil podle § 211 odst. 4 tr. zákoníku za použití § 43 odst. 2 tr. zákoníku k souhrnnému trestu odnětí svobody v trvání 1 roku. Pro výkon tohoto trestu ho zařadil podle § 56 odst. 2 písm. a) tr. zákoníku do věznice s ostrahou. Současně zrušil výrok o trestu v rozsudku Obvodního soudu pro Prahu 4 ze dne 19. 12. 2018, sp. zn. 3 T 143/2018, ve spojení s rozsudkem Městského soudu v Praze ze dne 30. 4. 2019, sp. zn. 7 To 94/2019, jakož i všechna další rozhodnutí obsahově navazující na tento výrok, pokud vzhledem ke změně, k níž došlo zrušením, pozbyla podkladu. Výroky o vině a náhradě škody ponechal odvolací soud beze změn.

4. Odvolací soud pak zamítl odvolání obviněného jako nedůvodné podle § 256 tr. ř.

II.

Dovolání a vyjádření k němu

5. Proti tomuto rozsudku odvolacího soudu podal obviněný s odkazem na dovolací důvody podle § 265b odst. 1 písm. g), l) tr. ř. dovolání, v němž mimo jiné vytýkal, že ve věci, ve vztahu k níž byl ukládán souhrnný trest, tj. ve věci Obvodního soudu pro Prahu 4 sp. zn. 3 T 143/2018 a ve věci Městského soudu v Praze sp. zn. 7 To 94/2019, byly oba rozsudky v nich vydané zrušeny usnesením Nejvyššího soudu ze dne 18. 12. 2019, sp. zn. [7 Tdo 1396/2019](#), což odvolací soud rozhodující v nyní posuzované věci až dne 12. 2. 2020 nezaznamenal a nesprávně uložil obviněnému souhrnný nepodmíněný trest odnětí svobody.

6. Státní zástupkyně činná u Nejvyššího státního zastupitelství se k dovolání vyjádřila s tím, že dovolatel uplatnil pouze skutkové námitky, a navrhla, aby Nejvyšší soud podle § 265i odst. 1 písm. b) tr. ř. odmítl dovolání obviněného.

III.

Připustnost dovolání

7. Nejvyšší soud jako soud dospěl k následujícím závěrům.

8. Podle § 265b odst. 1 písm. g) tr. ř. lze dovolání podat, jestliže rozhodnutí spočívá na nesprávném právním posouzení skutku nebo na jiném nesprávném hmotně právním posouzení. Podle něj je možné ke zjištěnému skutku dovoláním vytýkat výlučně vady právní, tedy to, že skutek, jak byl soudem zjištěn, byl nesprávně právně kvalifikován jako trestný čin, ačkoli o trestný čin nejde nebo jde o jiný trestný čin, než kterým byl obviněný uznán vinným.

9. Vedle vad, které se týkají právního posouzení skutku, lze s odkazem na uvedený dovolací důvod vytýkat též „jiné nesprávné hmotně právní posouzení“, jímž se rozumí zhodnocení otázky, která nespočívá přímo v právní kvalifikaci skutku, ale v právním posouzení jiné skutkové okolnosti mající význam z hlediska hmotného práva (srov. usnesení Nejvyššího soudu ze dne 23. 4. 2002, sp. zn. [3 Tdo 68/2002](#), uveřejněné pod č. T 369 ve svazku 16 Souboru rozhodnutí Nejvyššího soudu]. Za „jiné nesprávné hmotně právní posouzení“ lze pak ve smyslu tohoto dovolacího důvodu ve vztahu k výroku o trestu považovat jen jiné vady tohoto výroku záležející v porušení hmotného práva, než jsou otázky druhu a výměry trestu, jako je např. pochybení soudu v právním závěru o tom, zda měl, či neměl být uložen souhrnný trest nebo úhrnný trest, popřípadě společný trest za pokračování v trestném činu (srov. rozhodnutí uveřejněné pod č. 22/2003 Sb. rozh. tr.).

10. Protože obviněný dílem (ve vztahu k výroku o trestu) uvedl výhrady korespondující s uplatněnými dovolacími důvody a Nejvyšší soud zjistil, že dovolání netrpí vadami, pro které by je mohl podle § 265i odst. 1 tr. ř. odmítnout, podle § 265i odst. 3 tr. ř. přezkoumal zákonnost a odůvodněnost těch výroků rozhodnutí, proti nimž bylo dovolání podáno, v rozsahu a z důvodu uvedených v dovolání (§ 265f odst. 1 tr. ř.), jakož i řízení napadené části rozhodnutí předcházející a dospěl k závěru, že dovolání je zčásti důvodné.

IV.

Důvodnost dovolání

11. Nejvyšší soud poté, co se vypořádal s dovolacími námitkami obviněného směřujícími proti výroku o vině, konstatoval, že obviněný svým dovoláním napadá výrok o trestu v rozsudku Městského soudu v Praze ze dne 30. 4. 2019, sp. zn. 7 To 94/2019, rovněž na podkladě důvodu dovolání podle § 265b

odst. 1 písm. g) tr. ř. a v souladu s ním vytýkal vadné uložení souhrnného trestu odvolacím soudem. Takto formulovaná výhrada směřující proti nesprávnému použití § 43 odst. 2 tr. zákoníku má povahu „jiného nesprávného hmotně právního posouzení, na němž je založeno rozhodnutí“, a proto Nejvyšší soud zkoumal její důvodnost. Obviněný tvrdil, že odvolací soud nemohl při ukládání trestu postupovat podle § 43 odst. 2 tr. zákoníku a ukládat souhrnný trest, protože rozsudek Obvodního soudu pro Prahu 4 ze dne 19. 12. 2018, sp. zn. 3 T 143/2018, ve spojení s rozsudkem Městského soudu v Praze ze dne 30. 4. 2019, sp. zn. 7 To 94/2019, ve vztahu k nimž byl ukládán, byl zrušen usnesením Nejvyššího soudu ze dne 18. 12. 2019, sp. zn. [7 Tdo 1396/2019](#), v důsledku čehož výrok o souhrnném trestu pozbyl podklad.

12. Nejvyšší soud posoudil tuto námitku obviněného na základě obsahu přezkoumávaného spisu a rovněž spisů Obvodního soudu pro Prahu 4 sp. zn. 6 T 9/2016, sp. zn. 3 T 143/2018 a sp. zn. 3 T 65/2020, které si vyžádal, a shledal, že je důvodná a že výrok o trestu, jak jej učinil odvolací soud, nemůže pro existenci uvedené vady obstát.

13. Nejvyšší soud totiž zjistil, že v nyní přezkoumávané věci vedené pod sp. zn. 3 T 151/2018 Obvodní soud pro Prahu 4 rozhodoval rozsudkem ze dne 12. 6. 2019, jímž uložil obviněnému za přečiny zanedbání povinné výživy podle § 196 odst. 1 tr. zákoníku a podvodu podle § 209 odst. 1 tr. zákoníku souhrnný trest, který ukládal z důvodu souběhu i za přečin úvěrového podvodu podle § 211 odst. 1, odst. 4 tr. zákoníku na podkladě rozsudku Obvodního soudu pro Prahu 4 ze dne 19. 12. 2018, sp. zn. 3 T 143/2018, a rozsudku Městského soudu v Praze ze dne 30. 4. 2019, sp. zn. 7 To 94/2019. Obviněnému uložil souhrnný trest odnětí svobody v trvání 3 roků, jehož výkon mu podmíněně odložil na zkušební dobu 5 roků s dohledem. Zároveň zrušil rozsudek Obvodního soudu pro Prahu 4 ze dne 19. 12. 2018, sp. zn. 3 T 143/2018, a rozsudek Městského soudu v Praze ze dne 30. 4. 2019, sp. zn. 7 To 94/2019, jakož i všechna další rozhodnutí na ně obsahově navazující. Pro tyto závěry vycházel z obsahu protokolu o veřejném zasedání Městského soudu v Praze ze dne 30. 4. 2019 a z rozsudku Obvodního soudu pro Prahu 4 ze dne 19. 12. 2018, sp. zn. 1 T 143/2018.

14. Městský soud v Praze v nyní přezkoumávané věci rozhodoval jako soud odvolací pod sp. zn. 5 To 387/2019 z podnětu odvolání státního zástupce a obviněného. Ve veřejném zasedání dne 12. 2. 2020 podle protokolu o jeho konání předseda senátu podal na podkladě spisu zprávu o stavu věci zaměřenou na otázky, které je třeba řešit, přečetl rozsudek, zrekapituloval předchozí průběh řízení a stranám předal k nahlédnutí obhájcem předložený rozsudek Obvodního soudu pro Prahu 4, sp. zn. 6 T 9/2016. Jelikož strany neměly další návrhy na doplnění dokazování, byly předneseny závěrečné návrhy, poslední slovo obviněného a po poradě byl vyhlášen nyní přezkoumávaný rozsudek. Jím z podnětu odvolání státního zástupce (podaného v neprospěch obviněného) odvolací soud zrušil rozsudek soudu prvního stupně ze dne 12. 6. 2019, sp. zn. 3 T 151/2018, ve výroku o trestu a obviněného odsoudil tak, že mu uložil souhrnný trest ve vztahu ke stejnému rozsudku (rozsudku Obvodního soudu pro Prahu 4 ze dne 19. 12. 2018, sp. zn. 3 T 143/2018, ve spojení s rozsudkem Městského soudu v Praze ze dne 30. 4. 2019, sp. zn. 7 To 94/2019), jak učinil i soud prvního stupně. Tento trest však obviněnému uložil jako nepodmíněný (podle § 211 odst. 4 tr. zákoníku za použití § 43 odst. 2 tr. zákoníku) s jeho výkonem podle § 56 odst. 2 písm. a) tr. zákoníku ve věznici s ostrahou. Současně rozhodl i o zrušení dřívějších rozhodnutí. Výrok o vině a výrok o náhradě škody ponechal beze změny. Odvolání obviněného jako nedůvodné podle § 256 tr. ř. zamítl.

15. Vzhledem k tomu, že odvolací soud zcela rezignoval na svou povinnost v případě ukládání souhrnného trestu vyžádat a provést důkazy spisy o předchozích odsouzeních (přiměřeně srov. rozhodnutí uveřejněné pod č. 12/1994 Sb. rozh. tr.), ve vztahu k nimž je dán vztah souběhu trestných činů a důvod k uložení souhrnného trestu se nezabýval, nemohl o trestu řádně a spravedlivě rozhodnout. Jak vyplývá z obsahu protokolu o veřejném zasedání ze dne 12. 2. 2020, odvolací soud neprovedl žádný důkaz k této okolnosti, a proto nezjistil, že rozhodnutí, ve vztahu k nimž soud prvního stupně ukládal souhrnný trest, byla v mezidobí zrušena usnesením Nejvyššího soudu ze dne

18. 12. 2019, sp. zn. [7 Tdo 1396/2019](#) (z podnětu dovolání obviněného P. U., podaného proti rozsudku Městského soudu v Praze ze dne 30. 4. 2019, sp. zn. 7 To 94/2019, v trestní věci vedené u Obvodního soudu pro Prahu 4 pod sp. zn. 3 T 143/2018), a jímž poté Obvodnímu soudu pro Prahu 4 přikázal věc znovu projednat a rozhodnout. Toto rozhodnutí Nejvyššího soudu bylo spolu se spisem sp. zn. 3 T 143/2018 zasláno Obvodnímu soudu pro Prahu 4 dne 8. 1. 2020, tj. více než měsíc před nařízeným veřejným zasedáním konaným v nyní přezkoumávané věci dne 12. 2. 2020. Odvolací soud se však uvedenými skutečnostmi nezabýval. Neopatřil si dostatečné podklady, aby mohl o trestu, který sám znovu obviněnému ukládal, v souladu se zákonem rozhodnout. Nenapravit ani vadu spočívající v tom, že rovněž soud prvního stupně neprovedl důkaz spisem Obvodního soudu pro Prahu 4 vedeným pod sp. zn. 3 T 143/2018. Především však sám odvolací soud nezjistil, že rozsudek, z něhož dovozoval souběh trestných činů a důvod k ukládání souhrnného trestu, byl zrušen, a tedy již neexistuje. Nevěděl proto, že pro ukládání souhrnného trestu neexistuje pravomocný odsuzující rozsudek, který je nezbytnou podmínkou pro postup podle § 43 odst. 2 tr. zákoníku. Kromě toho se s okolnostmi rozhodnými pro ukládání souhrnného trestu v odůvodnění přezkoumávaného rozsudku vůbec nevypořádal, protože jakékoliv jeho úvahy týkající se podmínek vymezených v § 43 odst. 2 tr. zákoníku v něm zcela chybí. Závěry odvolacího soudu o uložení nepodmíněného souhrnného trestu nemají podklad ve výsledcích provedeného dokazování, a proto nemohla tato část napadeného rozsudku obstát.

16. Odvolací soud nedbal na to, že základním předpokladem pro uložení souhrnného trestu je odsuzující rozsudek soudu o jiném trestném činu téhož pachatele. Odsuzujícím rozsudkem soudu prvního stupně za jiný trestný čin se ve smyslu § 43 odst. 2 tr. zákoníku rozumí první odsuzující rozsudek o tomto jiném trestném činu téhož pachatele bez ohledu na to, zda takový rozsudek byl případně v řádném nebo mimořádném opravném řízení zrušen, pokud i po tomto opravném řízení věc skončila pravomocným odsouzením pachatele za uvedený trestný čin. Soud rozhodující o uložení souhrnného trestu, a to i odvolací soud, musí nepochybně zjistit, zda existuje takový rozsudek za sbíhající se trestný čin, a kdy nabyl právní moci, protože v dřívějším odsuzujícím rozsudku musí být pravomocný výrok o trestu. Jestliže dřívější rozsudek (jeho výrok o trestu) ještě nenabyl právní moci, soud rozhodující později vyčká s rozhodnutím, až se dřívější rozsudek stane pravomocným. Nelze vycházet jen z toho, jestli a jak bylo vyznačeno nabytí právní moci, ale soud rozhodující později musí řešit otázku, zda a kdy nabyl dřívější rozsudek právní moci, jako otázku předběžnou (srov. rozsudek Nejvyššího soudu ze dne 10. 1. 2002, sp. zn. [5 Tz 308/2001](#)).

17. Za situace, kdy dřívější odsuzující rozsudek o jiném trestném činu téhož pachatele byl v řízení o opravném prostředku zrušen, nelze souhrnný trest ukládat, protože neexistuje pravomocný odsuzující rozsudek. Tyto nedostatky vedly k tomu, že odvolací soud zcela v rozporu s podmínkami stanovenými v § 43 odst. 2 tr. zákoníku na podkladě odvolání státního zástupce podaného v neprospěch obviněného mu uložil souhrnný nepodmíněný trest odnětí svobody, ač tak z výše uvedených důvodů učinit nemohl.

18. Z tohoto důvodu Nejvyšší soud na podkladě dovolání obviněného podle § 265k odst. 1, 2 tr. ř. zrušil rozsudek Městského soudu v Praze ze dne 12. 2. 2020, sp. zn. 5 To 387/2019, ve výroku o trestu, jakož i další rozhodnutí obsahově navazující na zrušenou část rozsudku, pokud vzhledem ke změně, k níž došlo zrušením, pozbyla podkladu, a podle § 265l odst. 1 tr. ř. přikázal Městskému soudu v Praze, o jehož pochybení jde, aby věc v rozsahu tohoto zrušení znovu projednal a rozhodl. V ostatních výrociích (výrok o vině a výrok o náhradě škody) Nejvyšší soud ponechal napadený rozsudek nezměněn.